

VARĖNOS RAJONO SAVIVALDYBĖS MERAS

POTVARKIS DĖL PRITARIMO VARĖNOS RAJONO SAVIVALDYBĖS BIUDŽETINIŲ ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOMS

2025 m. birželio 17 d. Nr. MV-367
Varėna

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 3 dalimi, 6 straipsnio 8 punktu, 25 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 7 straipsnio 4 dalimi, 58 straipsnio 2 dalies 2 punktu, Ikimokyklinio ugdymo programos gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“, 46 punktu,

p r i t a r i u pridedamoms šių Varėnos rajono savivaldybės biudžetinių švietimo įstaigų ikimokyklinio ugdymo programoms:

1. Varėnos r. Liškiavos daugiafunkcio centro;
2. Varėnos r. Marcinkonių daugiafunkcio centro;
3. Varėnos r. Matuizų pagrindinės mokyklos;
4. Varėnos r. „Merkio“ gimnazijos Merkinės Vinco Krėvės skyriaus;
5. Varėnos r. „Merkio“ gimnazijos Valkininkų skyriaus;
6. Varėnos „Pasakos“ lopšelio-darželio;
7. Varėnos r. Senosios Varėnos Andriaus Ryliškio pagrindinės mokyklos;
8. Varėnos „Žilvičio“ lopšelio-darželio.

Šis potvarkis gali būti skundžiamas Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyriui (A. Juozapavičiaus pr. 57, Kaunas) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka arba Regionų administraciniam teismui, bet kuriuose teismo rūmuose (A. Mickevičiaus g. 8A, Kaunas; Galinio Pylimo g. 9, Klaipėda; Respublikos g. 62, Panevėžys; Dvaro g. 80, Šiauliai; Žygimantų g. 2, Vilnius), Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka per vieną mėnesį nuo jo paskelbimo arba įteikimo dienos.

Savivaldybės meras

Algis Kašėta

Švietimo skyriaus vyriausioji specialistė,
atliekanti vedėjo funkcijas

Vilma Gaurienė
2025-06-17

PRITARTA

Varėnos rajono savivaldybės mero

2025 m. birželio 17 d. potvarkiu Nr. MV-367

PATVIRTINTA

Varėnos „Pasakos“ vaikų lopšelio-darželio

direktoriaus 2025 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. V-1-46A

VARĖNOS „PASAKOS“ VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo pavadinimas: Varėnos „Pasakos“ vaikų lopšelis-darželis.

Trumpasis pavadinimas: Varėnos „Pasakos“ vaikų l-d.

Teisinė forma: biudžetinė įstaiga.

Grupė: ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Veiklos pradžia: 1975 m. vasario 24 d.

Lopšelis-darželis vykdo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo bei neformaliojo vaikų švietimo programas.

Ugdymo kalba: lietuvių.

Ugdymo forma: grupinio mokymosi.

Įstaigos kodas: 190089747.

Adresas: Dzūkų g. 11, LT-65173, Varėna.

Interneto svetainės adresas: <https://varenospasaka.lt>

El. pašto adresas: darzelis@varenospasaka.lt

Lopšelyje-darželyje ugdomi vaikai: nuo gimimo iki 6 (7) metų.

Grupės formuojamos pagal amžių:

kūdikių grupė: 0-1 m.,

ankstyvasis amžius: 1-3 m.;

ikimokyklinis amžius: 3-5 m.;

priešmokyklinis amžius 5-6 (7) m.

Varėnos „Pasakos“ vaikų lopšelis-darželis (toliau Lopšelis-darželis) yra įsikūręs miesto centre. Tai inovatyvi, atvira naujovėms, aukštos kompetencijos ir kultūros įstaiga, sudaranti sąlygas formotis kūrybingai, atsakingai, atvirai, pasirengusiai ateičiai ir prasmingam gyvenimui asmenybei. Lopšelis-darželis – tai atvira erdvė, kurioje laukiami visi Varėnos miesto ir rajono vaikai nuo gimimo iki 6 (7) metų. Lopšelis-darželis pirmenybę teikia sveikos gyvensenos įgūdžių formavimui, holistinės sveikatos principų ugdymui. Ikimokykliniame amžiuje vaikai mokomi suvokti save kaip visumą, susidedančią iš keturių pagrindinių aspektų: kūno, proto, dvasios ir emocijų. Šiuolaikinis gyvenimas suteikia daug galimybių, bet taip pat sukelia vidines emocines įtampas. Siekiant, kad įstaigą lankantys vaikai įgytų emocijų atpažinimo ir jų valdymo, empatijos ir supratimo, bendravimo ir socialinių

įgūdžių, problemų sprendimo gebėjimų, įgyvendinamos vaikų socialinių gebėjimų ugdymo programos.

Prioritetinės veiklos kryptys:

- patirtinio ugdymo koncepciją atliepantis STEAM sričių (gamtamokslinis, technologinis, inžinerinis, meninis ir matematinis) ankstyvasis ugdymas, kuris yra integruojamas per kasdieninę rutiną, žaidimus, patirtinę veiklą, pačių ir socialinių partnerių organizuojamus projektus;
- darželis be sienų – tai ugdymo koncepcija, kuri skatina vaikus mokytis ir tyrinėti pasaulį ne tik darželio patalpose, bet ir už jo ribų. Darželis bendradarbiauja su vietos bendruomene, organizuodamas išvykas, susitikimus su įvairių profesijų žmonėmis.

Lopšelyje-darželyje vyrauja vaiko raidos ir ugdymo teorijų įvairovė bei holistinė praktika, kai neatsiejama priežiūros ir ugdymo vienovė. Įstaigos ikimokyklinio ugdymo programa grindžiama konstruktyvizmo, sociakultūrine ir socialine kognityvine raidos teorijomis. Konstruktyvizmo raidos teorija atskleidžia požiūrį į vaiką ir jo ugdymąsi – vaikas yra pats besimokantis, pats konstruojantis savo žinojimą. Sociakultūrinė teorija pabrėžia socialinių sąveikų svarbą. Vaikas, aktyviai sąveikaujantis su aplinkiniais ir per sąveikas plėtojantis savo psichikos galias, kuriantis savo asmenybę. Socialinė kognityvinė teorija artima tuo, kad vaikas žinojimą apie pasaulį kuria pasidalytose sąveikose, pasaulį suvokia sinkretiškai, kaip vientisą ir neskaidomą.

Universalus dizainas mokymuisi – tai sėkmingas visų vaikų dalyvavimas ugdymosi procese, eliminavus ugdymo aplinkos barjerus, pasitelkiant ugdymo metodų ir priemonių įvairovę. Įstaigoje pripažįstame prigimtinius kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumus, užtikriname visavertę įtrauktį kokybiškai įgyvendindami esmines ugdymo(si) proceso modeliavimo kryptis. Taikydami universalaus dizaino mokymuisi prieigą, vadovaujames esminėmis nuostatomis: vaikų įvairovė yra natūralus reiškinys, ji yra nuspėjama, mokymosi barjerai yra ugdymo aplinkoje. Ugdymo procesas praturtinamas įvairiomis priemonėmis ir ugdymo būdais, kuriant bebarjerę aplinką, kurią formuoja mokytojai, specialistai ir įstaigos vadovai.

Programa remiasi Humanistinės pedagogikos teorija – augančio žmogaus asmenybės tapimo kūrybine praktika ir teorija. Ši pedagogika siekia nuolatinio darželio gyvenimo atsinaujinimo, skatina daugialypę mokytojų kūrybinę veiklą. Akcentuojamas pedagoginis optimizmas ir tikėjimas vaiko galimybėmis. Humanistinė pedagogika – tai universali ugdymo filosofija, tinkanti visiems amžiaus tarpsniams. Ypatingas vaidmuo skiriamas mokytojo asmenybei, nes būtent mokytojo subjektyvus ugdymo laukas yra paveikiausias mokymo ir auklėjimo instrumentas.

Humanistinės pedagogikos pamatas yra visuminė pasaulėžiūra, t. y. mokslo, meno ir filosofijos sintezė, todėl humanistinis ugdymas jungia tris pažinimo būdus: griežtą logiką (mokslą), estetinius jausmus (meną) ir tikėjimu praturtintą filosofiją (etiką, religiją). Remiantis Humanistine filosofija Programa grindžiama:

- vaiko asmenybės brandinimu ir taurinimu, o žinios yra suvokiamos kaip kelias į tokią tikslą;
- vaiko asmenybė priimama kaip unikumas, kaip nedaloma visuma;
- sąveika grindžiama nuolatiniu dialogu su vaikais;

- ugdymosi atspirties taškas yra bendrystės, bendradarbiavimo ir bendros kūrybos idėjos, siekiant atskleisti saviraiškos bei kūrybiškumo ištakas;

- ugdymo procese prioritetai – abipusis supratimas, pasitikėjimas, kūrybingumas, laisvas pasirinkimas, pažinimo džiaugsmas, atjauta.

Požiūris į vaikus ir ugdymo(si) procesą: vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) turinio ir proceso kūrimo dalyviai, įsitraukiantys, atliepiantys, siūlantys ir taip dalyvaujantys su jų ugdymusi susijusiuose sprendimuose. Vaikų reagavimo į ugdymo(si) situacijas stebėjimas, įsiklausymas į vaikų nuomonę padeda mokytojui geriau suprasti momento čia ir dabar poreikius ir jais grįsti ugdymo(si) procesą:

- mokytojas drauge su vaikais mokykloje kuria demokratiškus procesus. Vaikai skatinami susitarti, dalintis, išreikšti savo nuomonę, mokyti kurti taisykles ir jų laikytis;

- demokratiško ugdymo(si) aplinkoje vaikai atranda ir auginasi autentišką lyderystę. Kiekvienas vaikas turi galimybę išbandyti lyderio vaidmenį skirtingose situacijose. Mokytojas visais būdais skatina vaikus pripažinti ir priimti įvairiopas lyderystės apraiškas;

- vaikai yra neatsiejami savo aplinkų ir veiklų vertinimo dalyviai ir, padedami mokytojo, atranda būdus, kaip savo pajautą ar nuomonę išreikšti ir parodyti kitiems. Vaikai ugdomi stebėdami, veikdami spontaniškai, užsikrėsdami patrauklia, malonumą teikiančia veikla ir pagal savo jėgas, poreikius bei pomėgius įsitraukdami į mokytojo organizuotą kryptingą veiklą;

- vaikų ugdymasis žaidžiant. Žaismingumas natūraliai būdingas vaiko santykiui su pasauliu, yra viso jo veikimo ir ugdymo(si) bruožas, vaikų kultūros plėtojimo prielaida. Spontaniškas žaismingumas skleidžiasi per vaikų tyrinėjimą ir eksperimentavimą, visavertiškai įgyvendinamas per savarankiškai pačių vaikų kuriamus žaidimus. Vaikai ugdomi, įsitraukę į žaidimus, žaisdami sensomotorinius tyrinėjimo žaidimus, savarankiškai kurdami vaizduote paremtus režisūrinius, siužetinius vaidmenų ir naratyvinius žaidimus. Tikslingai formuojant(is) siauresnius, savitus gebėjimus žaidžiami didaktiniai žaidimai. Ugdymo(si) procese išlaikomas balansas tarp savarankiškai vaikų kuriamų siužetinių vaidmenų žaidimų ir ugdomųjų žaidimų su taisyklėmis;

- vaikų patirtinio ugdymosi būdai. Susidomėję įvairiomis veiklomis, stebėdami, tyrinėdami, eksperimentuodami, kurdami, dalindamiesi patirtimi, vaikai visais pojūčiais patiria, pajaučia objektus, jų savybes, ryšius, reiškinius ir procesus, atranda tai, kas jiems nauja, gilina supratimą ir plėtoja gebėjimus. Ugdymo(si) procese skatinami šie vaikų patirtinio ugdymosi būdai: personalizuotas, dialogiškas, judrus, ugdymasis tyrinėjant, kuriant, reflektuojant.

Rajono žymūs žmonės

Daug įžymių žmonių Lietuvai davė Varėnos kraštas. Čia gimė kompozitorius ir dailininkas Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, Lietuvos režisierė ir pedagogė Dalia Tamulevičiūtė. Nuo 1985 m. klebonu paskirtas Pranciškus Čivilis tarnauja Babriškių Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčioje, Akmens Nukryžiuotojo Jėzaus parapijos bažnyčioje ir Senosios Varėnos Šv. Arkangelo Mykolo parapijos bažnyčioje. Etnografė, pedagogė, tautodailininkė, etnokultūrinių renginių organizatorė Onutė Drobelenė su bendraminčiais įkūrė Marcinkonių etnografijos muziejų, prisidėjo prie Margionių klotimo teatro veiklos. Musteikos kaime gimė ir darbuojasi gamtos mokslų daktarė, Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato vyriausioji specialistė (ekologė) Onutė Grigaitė. Mūsų rajone, Pabaronės kaime gimė Lietuvos Nepriklausomybės Akto

signataras Juozas Dringelis. Varėnos rajono Kabelių kaime gimė Jonas Grigas Vilniaus universiteto Fizikos fakulteto profesorius, habilituotas daktaras, Lietuvos MA narys korespondentas. 1995 m. kraštotyrininkė Gražina Jaronienė įkūrė Senosios Varėnos M. K. Čiurlionio draugiją. Suaugusiųjų mišraus choro „Harmonija“, kuris jau daugelį metų džiugina klausytojus savo pasirodymais, įkūrėja yra Ilona Zalanskienė. Varėnoje gimusi Lietuvos fotografų sąjungos narė Ramunė Pigagaitė. Subartonių kaime gimė lietuvių literatūros klasikas Vincas Krėvė-Mickevičius. Šešiolika gyvenimo metų Varėnos krašto kultūrai ir švietimui atidavė Andrius Ryliškis. Gudakiemio k., Varėnos r. gyveno ir kūrė medžio skulptorius Vytautas Šibaila. Dzūkijos grožį savo poezijoje apdainavo Bronius Mackevičius ir Stasys Stacevičius. Sapiėgiškės kaime gimė ir mirė modernios poezijos kūrėjas Antanas Kalanavičius. Dzūkų dainas rinko ir jas propagavo talentingi dainininkai: Rožė Sabaliauskienė, Anelė Čepukienė, Petras Zalanskas ir kt.

Regiono ypatumai ir mokyklos savitumas

Varėnos rajonas yra Pietryčių Lietuvoje. Vakaruose ribojasi su Lazdijų, šiaurėje Alytaus, šiaurės rytuose – Trakų, rytuose – Šalčininkų rajonais, pietuose – su Baltarusijos Respublika. Mūsų rajonas – didžiausias Lietuvos Respublikos rajonas. Varėnos krašte teka daug upių. Varėnos rajono žemėmis nuo rytinių iki vakarinių pakraščių teka ilgiausia Lietuvos upė Nemunas, upės: Merkys, Šalčia, Ūla, Varėnė, Grūda, Verseka. Gelsvo smėlio tarpukalnėse ir žalių šilajų properšose, raibuliuoja 166 ežerai ir ežerėliai. Didžiausi iš jų: Ilgis (349 ha), Nedingės (220 ha), Lavysas (162 ha), Glėbas (130 ha), Lielukas (114 ha). Rajono dirvožemiai - patys nederlingiausi respublikoje. Iš kurios pusės bekeliautum į Varėną, visuose keliuose tave pasitiks miškai. Tai pats didžiausias šio krašto gamtos turtas. Dzūkijoje žaliuoja didžiausi respublikoje Varėnos – Druskininkų miškai arba Dainavos giria.

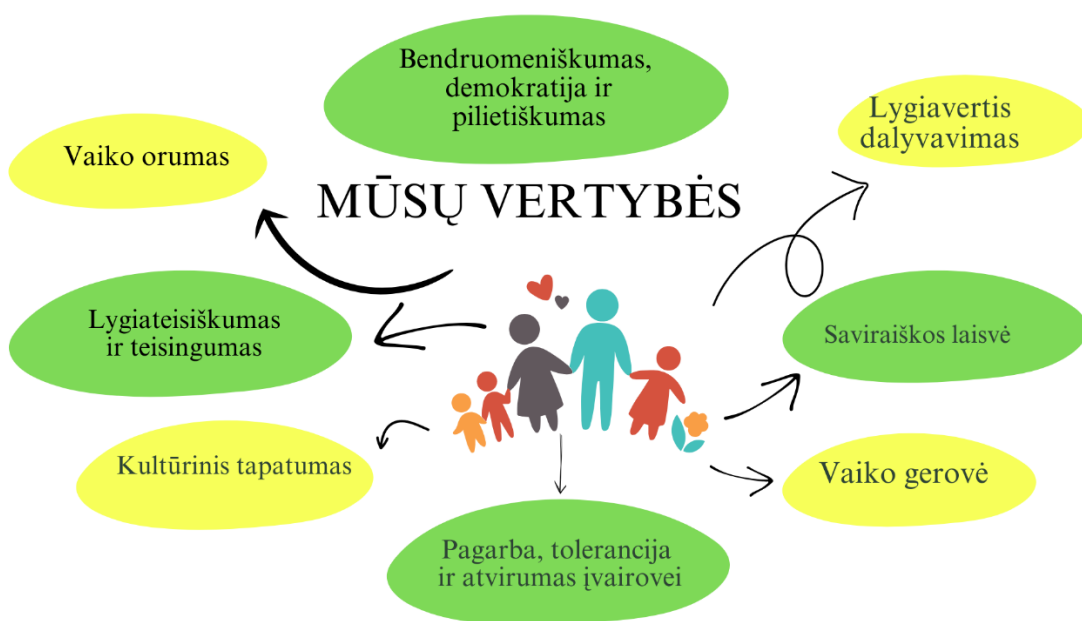
Lopšelis-darželis pasirinkęs sveikatingumo kryptį, aktyviai dalyvauja įvairiuose sveikatinimo ir fizinį aktyvumą skatinančiuose projektuose, žaidynėse, akcijose: „Lietuvos mažųjų žaidynės“, „Futboliukas“ ir kt.. Kiekvienais metais organizuojame respublikinę sveikos gyvensenos savaitę. Darželis nuo 2001 metų priklauso Respublikinei ikimokyklinių įstaigų darbuotojų asociacijai (RIIDA) „Sveikatos želmėnėliai“, aktyviai dalyvaujame RIUKKPA veikloje. 2013 metais pasirašėme bendradarbiavimo sutartį su Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigomis „Pasaka“. Vaikai, turintys meninių gebėjimų, dalyvauja respublikiniuose etnokultūrinėse akcijose: „Visa Lietuva šoka“, „Visa mokykla šoka“, respublikiniuose konkursuose: „Tramtatulis“, „Dainų dainelė“, Jadvygos Čiurlionytės vardo dainų konkurse (kas antri metai), Varėnos švietimo centro organizuojamose parodose ir projektuose. Mūsų ugdytiniai sėkmingai dalyvauja tarptautiniame projekte „Kartu paskaitykime knygelę“ (su vaikų rašytoja Evelina Daciūte), glaudžiai bendradarbiaujame su Varėnos viešąja biblioteka. Gabūs vaikai individualiai ugdomi neformaliojo švietimo (kūno kultūros, dailės, muzikos) mokytojų. Logopedė koreguoja vaikų kalbą, lavina tarties ir foneminės klausos įgūdžius, dirba su dvikalbiais vaikais. Glaudžiai bendradarbiaujame su Varėnos švietimo centro PPPS.

Ikimokyklinėje įstaigoje informacinės ir komunikacinės technologijos (IKT) tampa vis svarbesne ugdymo proceso dalimi, praturtinančia vaikų patirtį ir skatinančia jų visapusišką vystymąsi. Interaktyvios lentos ir planšetiniai kompiuteriai atveria duris kūrybiniams projektams ir interaktyvioms veikloms, leidžiančioms vaikams tyrinėti pasaulį, lavinti vaizduotę ir ugdyti saviraišką. Edukaciniai robotai, interaktyvios lėkštės, išmanūs (classwise) pulteliai tampa puikia priemone programavimo pagrindų, loginio mąstymo ir problemų sprendimo įgūdžių ugdymui. Šios technologijos ne tik skatina vaikų smalsumą ir susidomėjimą mokymusi, bet ir padeda individualizuoti ugdymo procesą, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko poreikius ir gebėjimus. IKT

priemonės palengvina mokytojų darbą – lengviau ruošti veikloms, organizuoti ugdymo procesą, dokumentuoti vaikų pasiekimus. Socialiniai tinklai tampa svarbia komunikacijos priemone, leidžiančia dalintis informacija apie įstaigos veiklą ir renginius su tėvais ir visuomene. Tinkamai naudojamos IKT priemonės gali reikšmingai prisidėti prie kokybiško ikimokyklinio ugdymo, padėdamos vaikams augti smalsiais, kūrybingais ir savarankiškais asmenimis.

1.1. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Ikimokyklinio amžiaus vaikų vertybių ugdymas yra esminis etapas, formuojantis jų asmenybę ir socialinius įgūdžius. Šiame amžiuje vaikai pradeda suvokti pasaulį ir savo vietą jame, todėl svarbu juos supažindinti su pagrindinėmis vertybėmis, kurios padės jiems augti atsakingais ir empatiškais žmonėmis.

Pav. 1 Ikimokyklinės ugdymo įstaigos ugdytinių vertybės (pagal Ikimokyklinio ugdymo programos gaires, 2023 m.)

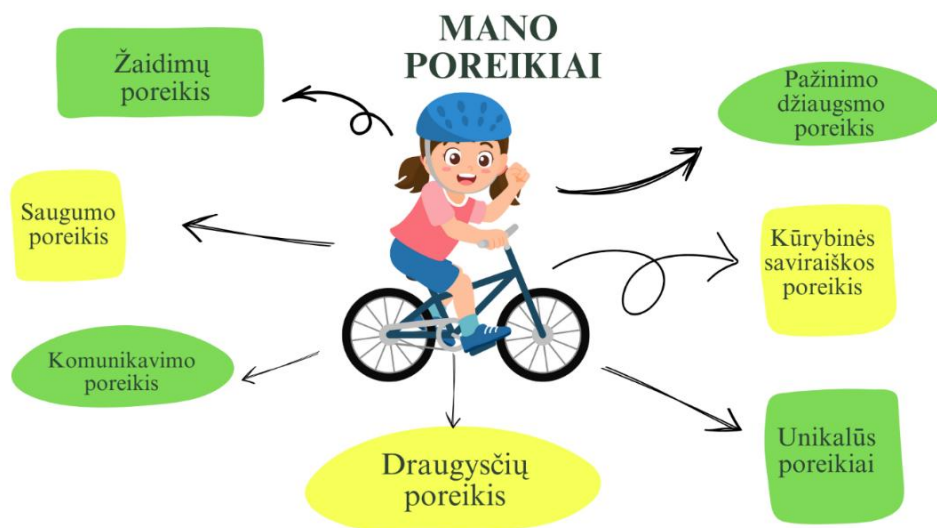
1.2. Vaikai ir jų poreikiai

Lopšelyje-darželyje ugdomi skirtingos asmeninės patirties, socialinės padėties, kultūros, skirtingų poreikių vaikai nuo gimimo iki septynerių metų.

Pagrindinis vaikų nuo gimimo iki metų poreikis – saugumas. Todėl ypatingai svarbu šiuo laikotarpiu kuo dažniau vaikus glausti, raminti, žaidinti, kalbinti – taip kuriant saugų pasaulį. Nuo metų iki trejų metų mažyliai pradeda aktyviai tyrinėti pasaulį. Šiuo amžiaus tarpsniu vaikui gyvybiškai svarbu pačiam atrasti, pasiekti, priimti sprendimus. Nuo 4 iki 6 metų vystosi vaikų iniciatyvumas, todėl jie nori išbandyti naujų dalykų – pažinti, eksperimentuoti, kurti. Lopšelyje-darželyje tenkinami ir turtinami kiekvienam vaikui aktualūs poreikiai:

- žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė;

- saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;
- draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;
- komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinium ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemonės ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;
- pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;
- kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;
- unikalūs kiekvieno vaiko poreikiai, tarp jų ir specialieji ugdymosi poreikiai.

Pav. 2 Ikimokyklinės ugdymo įstaigos ugdytinių poreikiai (pagal Ikimokyklinio ugdymo programos gaires, 2023 m.)

II. SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę.

- **Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.** Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

- **Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas.** Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

- **Žaismės principas.** Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

- **Sociokultūrinio kryptingumo principas.** Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

- **Integralumo principas.** Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

- **Įtraukties principas.** Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

- **Kontekstualumo principas.** Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

- **Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas.** Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.

- **Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas.** Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

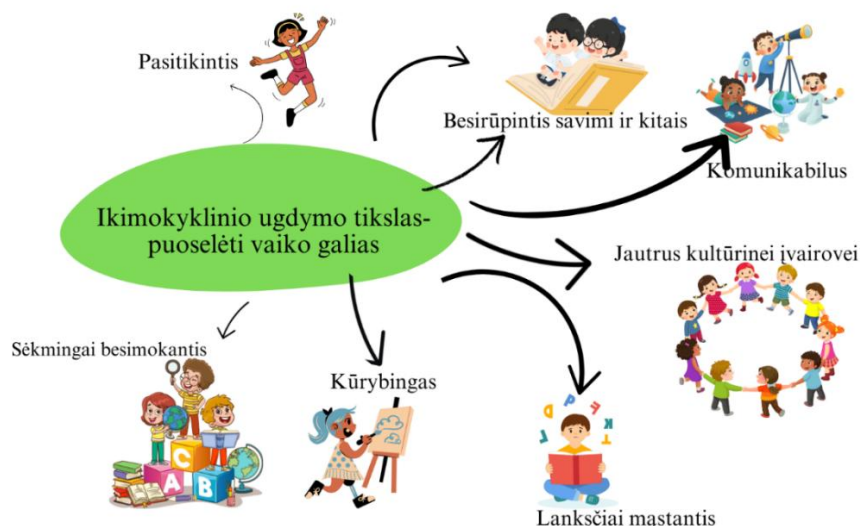
- **Reflektyvaus ugdymo(si) principas.** Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmis atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvaisto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

- **Šeimos ir mokyklos partnerystės principas.** Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir Darželio darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

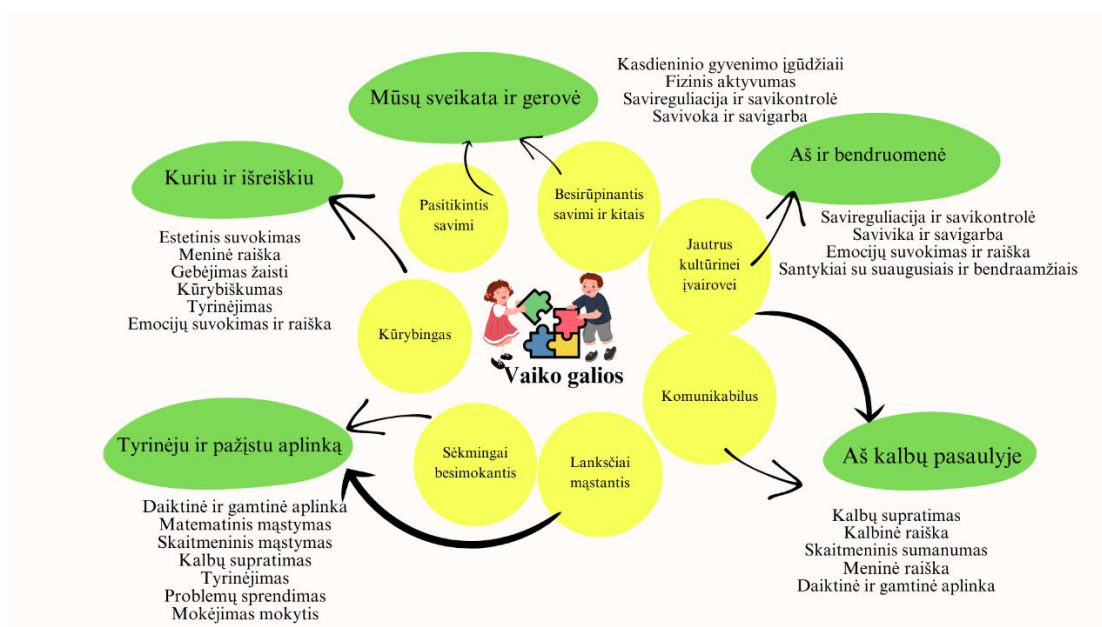
III. SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Pav. 3 Ikimokyklinės ugdymo įstaigos tikslas (pagal Ikimokyklinio ugdymo programos gaires, 2023 m.)

Pav. 4 Ikimokyklinės ugdymo įstaigos ugdytinių galios (pagal Ikimokyklinio ugdymo programos gaires, 2023 m.)

Uždaviniai:

- sudaryti sąlygas visų vaikų dalyvavimui bendrose ugdymosi veiklose, eliminuojant galimus ugdymosi barjerus;
- organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio mokymo(si) metodus (projektus, tyrinėjimus, pažintines išvykas, diskusijas), pripažįstant žaidimą ir kasdieninį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo dalį;
- ugdyti vaikų poreikį pažinti aplinkinį pasaulį per STEAM veiklas, skatinant atrasti ir perimti įvairius pasaulio pažinimo būdus;
- skatinti pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir vaikais, mokytis spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes;

- saugoti ir stiprinti vaikų psichinę ir fizinę sveikatą, garantuoti jo saugumą, padėti adaptuotis naujoje ugdymo(si) aplinkoje, tenkinti aktyvumo ir judėjimo poreikį;

- kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, abipuse partneryste grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais, priešmokyklinio ugdymo mokytojais ir kitais švietimo paslaugų tiekėjais;

- kurti modernios pedagogikos modelius, skleisti pozityvią patirtį.

Vaikų pasiekimų plėtotė, vaikų ugdymo(si) turinys ir veiklos įgyvendinamos pasitelkiant penkias ikimokyklinio ugdymo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį: kasdieninio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais; aplinkos pažinimas; matematinis mąstymas; skaitmeninis sumanumas; kalbų supratimas; kalbinė raiška; estetinis suvokimas; meninė raiška; kūrybiškumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; gebėjimas žaisti; mokėjimas mokytis.

IV. SKYRIUS

UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

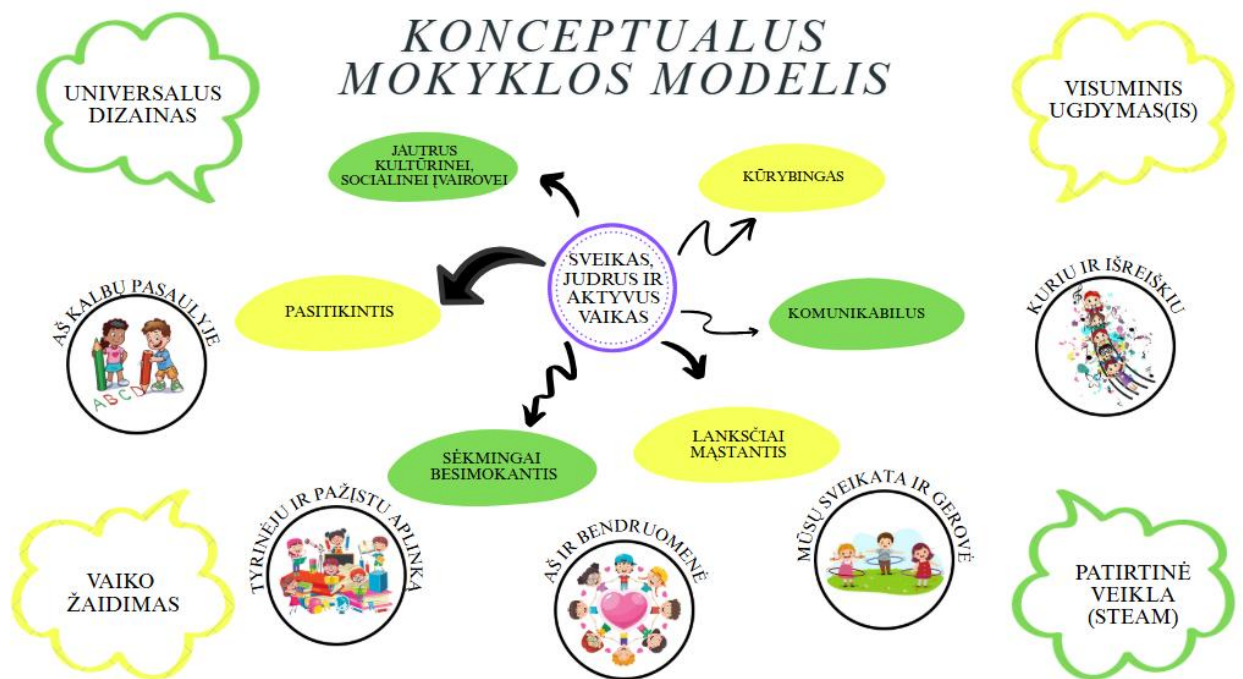
4.1. Ugdymo(si) proceso organizavimo pagrindas

Varėnos „Pasakos“ vaikų lopšelio-darželio ugdymo(si) proceso organizavimo pagrindas – universalus dizainas ir visuminis ugdymas – tai du tarpusavyje susiję požiūriai, kuriais siekiama sukurti kokybišką, įtraukų ir individualizuotą ugdymą visiems besimokantiejiems.

Universalus dizainas (UD) – tai požiūris, kuris siekia sukurti ugdymo aplinką ir metodus, pritaikytus visiems besimokantiejiems, nepaisant jų individualių skirtumų, gebėjimų ar poreikių. Šis požiūris remiasi principu, kad ugdymas turėtų būti lankstus, pritaikomas ir prieinamas visiems.

Visuminis ugdymas – tai požiūris, kuriuo siekiama ugdyti visą asmenybę, įskaitant jos kognityvinius, emocinius, socialinius ir fizinius aspektus. Visuminis ugdymas apima ne tik akademinės žinias ir įgūdžius, bet ir vertybes, emocinį intelektą, socialinius įgūdžius ir fizinį aktyvumą. Kuriam saugi, palaikanti ir skatinanti ugdytinių saviraišką ugdymo aplinka.

Visuminis ugdymas padeda kurti ugdymo aplinką, kuri būtų palanki universalaus dizaino įgyvendinimui. Taikant universalaus dizaino ir visuminio ugdymo principus, siekiama sukurti ugdymo procesą, kuris būtų pritaikytas visiems ugdytiniams, orientuotas į visapusišką asmenybės ugdymą(si), skatintų ugdytinių įsitraukimą, motyvaciją ir savarankiškumą, padėtų kiekvienam vaikui pasiekti geriausių ugdymosi rezultatų.

Pav. 5 Konceptualus ikimokyklinės ugdymo įstaigos modelis (pagal Ikimokyklinio ugdymo programos gaires, 2023 m.)

UD principai:

- **Įvairiapusiškumas** – veiklos ir ugdymo(si) priemonės pritaikomos skirtingiems vaikų poreikiams, mokymosi stiliams bei gebėjimams.
- **Lankstumas** – ugdymo(si) procesas organizuojamas taip, kad būtų galima pasirinkti skirtingus būdus informacijai gauti, suvokti ir išreikšti.
- **Įtrauktis** – užtikrinama, kad visi vaikai gali dalyvauti veiklose be atskirties jausmo.
- **Prieinamumas** – kuriama aplinka, kurioje visi vaikai gali nevaržomai judėti, naudotis ugdymo priemonėmis ir erdvėmis.
- **Palaikymas ir skatinimas** – kiekvienam vaikui suteikiama reikalinga pagalba bei motyvacija mokytis pagal savo galimybes.

Įgyvendinimas:

- Ugdymo veiklos planuojamos taip, kad jas būtų galima pritaikyti skirtingiems vaikų gebėjimams (pvz., sensoriniai žaidimai, įvairūs mokymosi metodai).
- Užtikrinamas įvairių ugdymo(si) priemonių (vaizdinių, garsinių, kinestetinių) naudojimas.
- Fizinei aplinkai skiriamas ypatingas dėmesys – erdvės pritaikomos vaikams su įvairiais poreikiais.
- Skatinamas vaikų savarankiškumas, prireikus teikiama individualizuota pagalba.
- Pedagogai taiko diferencijuotą ugdymą, padedantį visiems vaikams pasiekti asmenines ugdymosi sėkmes.
- Nuolat reflektuojamas ugdymo procesas ir ieškoma būdų, kaip jį tobulinti.
- Įtraukiami vaikai ir jų tėvai į ugdymo proceso planavimą ir vertinimą.
- Bendradarbiavimas su specialistais, siekiant užtikrinti, kad ugdymo programa atitiktų visų vaikų poreikius – į ugdymo procesą įtraukiami specialieji pedagogai, logopedai, psichologai bei

kiti reikalingi specialistai. Jie teikia rekomendacijas, padeda individualizuoti ugdymą bei kurti įtraukią aplinką.

4.2. Pedagoginės strategijos ir ugdymo(si) organizavimo formos

Siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi pagal universalus dizaino principus, taikomos šios pedagoginės strategijos:

1. **Diferencijuotas ugdymas** – veiklos ir užduotys pritaikomos pagal vaikų gebėjimus, interesus ir poreikius.
2. **Žaidybinis ugdymas** – naudojami žaidimai kaip pagrindinė vaikų mokymosi forma, leidžianti natūraliai įgyti žinių ir įgūdžių.
3. **Patirtinis STEAM mokymasis** – vaikams sudaromos galimybės tyrinėti, eksperimentuoti, atrasti naują informaciją per tiesioginę patirtį.
4. **Tarpdisciplininis ugdymas** – veiklos organizuojamos taip, kad susietų skirtingas ugdymo sritis (pvz., meną su gamtos mokslu, kalbą su matematika).
5. **Savarankiškumo ir iniciatyvumo skatinimas** – sudaromos sąlygos vaikams patiems priimti sprendimus, rinktis veiklas, ugdyti atsakomybę ir savireguliaciją.
6. **Socialinis ir emocinis ugdymas** – ugdoma vaikų empatija, bendradarbiavimas, emocijų atpažinimas ir valdymas, stiprinami socialiniai įgūdžiai.
7. **Refleksija ir savistaba** – vaikai skatinami aptarti savo patirtis, įsivertinti pasiekimus, mokytis iš patirčių.

4.3. Ugdymo(si) organizavimo formos

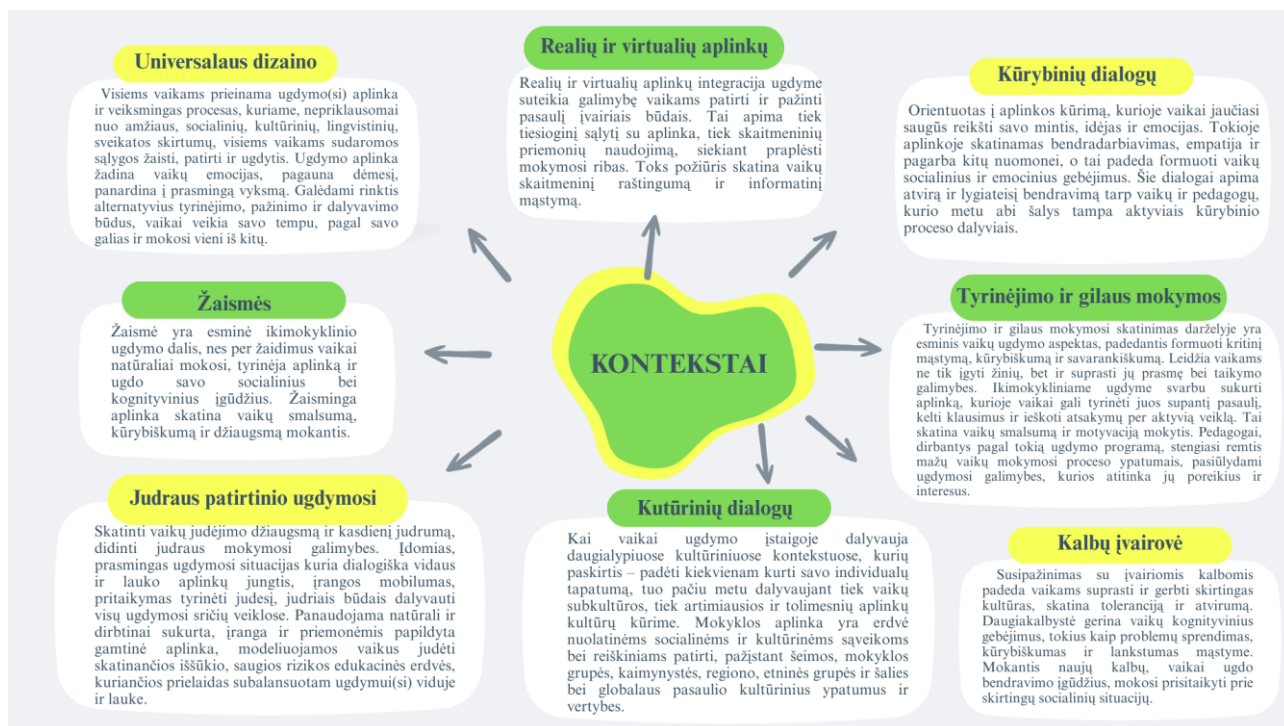
Siekiant ugdymo(si) proceso efektyvumo, taikomos įvairios organizavimo formos:

- **Individualus ugdymas** – pedagogas dirba su vienu vaiku, atsižvelgdamas į jo unikalius poreikius.
- **Grupinis ugdymas** – vaikai mokosi mažose grupelėse, skatindami tarpusavio bendradarbiavimą ir socialinius įgūdžius.
- **Mišrios amžiaus grupės** – ugdymas vyksta grupėse, kuriose yra įvairaus amžiaus vaikai, skatinantys natūralią socialinę sąveiką ir mokymąsi vieniems iš kitų.
- **Projektinis ugdymas** – vaikai įtraukiami į trumpalaikius ir ilgalaikius projektus, kurie integruoja kelias ugdymo sritis ir skatina kūrybiškumą bei kritinį mąstymą.
- **Teminis ugdymas** – veiklos organizuojamos pagal tam tikrą temą, siejant skirtingas ugdymo sritis ir stiprinant vaikų supratimą apie pasaulį.
- **Atviras ugdymas** – vaikams suteikiama laisvė rinktis veiklas, dalyvauti įvairiuose mokymosi centruose ir lavinti savarankiškumą.
- **Lauko pedagogika** – ugdymas vyksta lauko aplinkoje, skatinant gamtos pažinimą, aktyvų judėjimą ir sveiką gyvenimo būdą.
- **Integruotas ugdymas** – įvairūs ugdymo aspektai derinami tarpusavyje, pavyzdžiui, per dainas mokomasi kalbos, o per judesį – matematikos.
- **Lėtas ugdymas** – tai požiūris, kuris pabrėžia neskubėjimą, įsitraukimą ir gilų mokymąsi. Ši ugdymo forma leidžia vaikams mokytis jų pačių tempu, suteikia daugiau laiko įsigilinti į temas ir patirti mokymosi džiaugsmą.

Šios strategijos ir organizavimo formos leidžia užtikrinti, kad ikimokyklinio ugdymo(si) procesas būtų įvairiapusiškas, lankstus ir pritaikytas kiekvieno vaiko poreikiams.

4.4. Vaikų ugdymo(si) kontekstai

Kuriant ugdymo(si) kontekstus dėmesio centre yra vaikams aktuali, dėmesį patraukianti, skatinanti veikti, vaikų iniciatyvoms atvira, estetiškai patraukli aplinka. Tai kryptinga vaikų veiklą inicijuojanti idėja ar iššūkis. Kontekstai skatina autentiškus vaikų sumanymus, palaiko ilgalaikį domėjimąsi ir gilina supratimą.

Pav.6 Ikimokyklinės ugdymo įstaigos vaikų ugdymo(si) kontekstai (pagal Ikimokyklinio ugdymo programos gaires, 2023 m.)

4.5. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima

Mūsų ugdymo įstaiga stiprina šeimos ir ugdymo įstaigos partnerystę, užtikrinant vaiko gerovę, sklandų ugdymo(si) procesą bei tvarų šeimos įsitraukimą į ugdymą. Tėvai (globėjai) – svarbiausi vaikų ugdytojai. Jie yra atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą ir kokybišką ugdymą, dalyvauja vaiko ugdymo ikimokyklinėse grupėse procese kaip partneriai. Lopšelio-darželio paskirtis – bendradarbiaujant su šeima, ugdyti vaiką, atsižvelgiant į tėvų (globėjų) lūkesčius ir vaikų poreikius.

Bendravimo principai:

- **Atvirumas ir pagarba** – skatinamas pagarbus ir lygiavertis dialogas tarp pedagogų ir tėvų (globėjų), atsižvelgiant į kiekvienos šeimos unikalumą.
- **Reguliarumas** – užtikrinamas nuolatinis grįžtamasis ryšys apie vaiko ugdymo(si) pasiekimus ir iššūkius.

- **Įtrauktis** – šeima kviečiama aktyviai dalyvauti ugdymo procese, dalintis savo patirtimi, idėjomis ir lūkesčiais.
- **Lankstumas** – pritaikomi įvairūs bendravimo būdai pagal šeimos galimybes ir poreikius (susitikimai, elektroninės platformos, skaitmeninės priemonės).
- **Konfidencialumas** – užtikrinama asmeninės informacijos apsauga ir pagarba šeimos privatumo teisėms.

Bendradarbiavimo formos:

- **Kasdienis informavimas** – neformalus pokalbis ryte ar vakare, dienyno ar skaitmeninių platformų naudojimas informacijos perdavimui.
- **Individualūs susitikimai** – periodiniai pedagogų susitikimai su tėvais aptarti vaiko ugdymosi pažangą, stiprybes ir tobulintinas sritis.
- **Tėvų susirinkimai** – teminiai susitikimai, kuriuose aptariami ugdymo tikslai, veiklos planai, šeimos vaidmuo vaiko ugdyme.
- **Seminarai ir mokymai tėvams** – organizuojamos paskaitos, diskusijos, praktiniai užsiėmimai apie vaikų ugdymą, emocinį intelektą, pedagogines strategijas.
- **Bendros veiklos su šeima** – rengiamos edukacinės išvykos, kūrybiniai užsiėmimai, tradicinių švenčių minėjimai, įtraukiant tėvus į vaikų ugdymą.
- **Tėvų dalyvavimas ugdymo procese** – kviečiami pristatyti savo profesiją, dalintis pomėgiais, organizuoti patirtines veiklas vaikams.
- **Grižtamasis ryšys iš šeimos** – skatinama tėvų refleksija apie ugdymo procesą, lūkesčiai, pasiūlymai tobulinimui.
- **Pagalbos šeimai sistema** – prireikus teikiamos konsultacijos, specialistų rekomendacijos dėl vaiko ugdymo(si), emocinės gerovės ar specialiųjų poreikių.

Šis glaudus bendravimas ir bendradarbiavimas padeda kurti stiprią, palaikančią ugdymo aplinką, kurioje vaikas jaučiasi saugus, motyvuotas ir visapusiškai skatinamas augti.

4.6. Parama vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms

Parama vaikui:

- Individualizuotas ugdymas, atsižvelgiant į vaiko poreikius, gebėjimus ir interesus.
- Emocinė ir socialinė parama, skatinant savarankiškumą, pasitikėjimą savimi bei tarpusavio bendravimą.
- Specialiosios pagalbos teikimas vaikams, turintiems raidos, emocinių ar elgesio iššūkių.
- Palanki ugdymosi aplinka, užtikrinanti saugumą, įtrauktį ir galimybes aktyviai tyrinėti pasaulį.

Parama mokytojui:

- Metodinė pagalba ir galimybės nuolat tobulinti kvalifikaciją.

- Komandinio darbo skatinimas, bendradarbiavimas su kitais pedagogais ir specialistais.

- Emocinė ir psichologinė parama, siekiant išvengti perdegimo sindromo.
- Priemonių ir resursų užtikrinimas, padedantis efektyviai organizuoti ugdymo procesą.

Parama šeimoms:

- Reguliarus bendravimas ir įtraukimas į ugdymo procesą.
- Individualios konsultacijos, pagalba sprendžiant vaiko ugdymo ir elgesio klausimus.
- Edukaciniai užsiėmimai tėvams apie vaikų raidą, emocinį ugdymą ir auklėjimo strategijas.
- Bendruomeniškumo skatinimas per renginius, diskusijas ir tėvų klubus.

4.7. Ikimokyklinio ugdymo(si) sritys

Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“

Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“ apima šiuos turinio aspektus: fizinis aktyvumas, sveika mityba, mano dienos ritmas, kūno švara ir aplinkos tvarka, saugaus elgesio įpročiai. Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti kasdienes gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savigarbą, savireguliaciją ir savikontrolę. Ugdymosi veiklos skatina ugdytis emocijų suvokimo ir raiškos, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo, mokėjimo mokytis gebėjimus.

Ugdymo turinys 0-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai		
<p>Vertybinė nuostata Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. Esminis gebėjimas Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.</p>	<p>Padedant suaugusiam ruošia maistą: mirko, tepa, laužo. Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą. Apsirengia ir nusirengia. Apsiauna ir nusiauna batus. Pradedą tinkamai naudotis stalo įrankiais. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradedą laikytis susitarimų ir saugiai elgtis grupėje, sporto salėje, lauko aikštelėje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Susipažįsta su sveikatai palankiu maistu. ❖ Skanauja maistą patiektą estetiškai. ❖ Girdint vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, kaupia žodyną. ❖ Žaidžia režiūrinius maisto gamavimo žaidimus. ❖ Susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdomi kūno priežiūros įgūdžius. ❖ Mokosi laikytis tvarkos, rūšiuoti, tvarkyti žaislus.
Fizinis aktyvumas		
<p>Vertybinė nuostata</p>	<p>Mokytojui padedant mokosi pagrindinių judėjimo būdų.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Noriai juda.

<p>Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminis gebėjimas.</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p>	<p>Pastovi ant vienos kojos (1–3 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina, apeina, apibėga, peržengia kliūtis Eina plačia (25-30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pristatomu, pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo paaukštinimo, atsispirdamas abiem kojomis. Pašoka nuo žemės 2-3 kartus. Peršoka liniją, juostą. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis. Spiria kamuolį. Derina akies, rankos ir kojų judesius. Užlipa ant dvejų gimnastikos sienelės kertelių. Nesudėtingus judesius atlieka bėgimo taku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Mokytojo pavyzdžiu tyrinėja judesius. ❖ Skatinamas savaiminis judėjimas. ❖ Išbando naujus judėjimo būdus. ❖ Patiria judėjimo džiaugsmą. ❖ Vaikščioja ir išlaiko pusiausvyrą einant sumažinto ploto paviršiumi, įveikiant kliūtis, lipant, nulipant. ❖ Pereina nuo ėjimo prie bėgimo. ❖ Lavėja rankų koordinacijos judesiai. ❖ Išbando sportines priemones, sportinį inventorių. ❖ Žaidžia sporto priemonėmis nesudėtingus žaidimus. ❖ Bando laikytis susitarimų.
Savivoka ir savigarba		
<p><i>Vertybinių nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tėvynę, tautybę.</p>	<p>Suaugusiojo padedant išbando naujus būdus tyrinėti savo kūną. Aiškina, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais. Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus. Žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, Žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, domisi ir dažniausiai laikosi vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Suaugusiojo skatinami vaikai atsižvelgia į visos dienos režimą, dėlioja dienos ritmo paveikslėlius, skirtingų dienų įvykius, keičiančius įprastą dienos eigą, dienos ritmą. ❖ Dienos pabaigoje reflektuoja ar pavyko įgyvendinti susiplanotą dienos ritmą, aptaria kaitos priežastis. ❖ Suaugusiojo padedami susikuria įvairius ritualus. ❖ Mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio, kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo. ❖ Atlieka atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip nuramina kūną, emocijas, mintis. ❖ Išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus.
Savireguliacija ir savikontrolė		

<p>Vertybė nuostata Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. Esminis gebėjimas Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsijaudrinęs geba nusiraminti.</p>	<p>Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai. ❖ Naudojasi stalo įrankiais, pasirenka stalo įrankį skirtingam maistui valgyti.
---	---	---

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai		
<p>Vertybė nuostata Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. Esminis gebėjimas Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.</p>	<p>Pats aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų ir sveiką maistą. Žino ką reikia valgyti, kad augtų sveikas. Stengiasi rinktis sveikus maisto produktus. Savarankiškai serviuoja stalą, valgo tvarkingai ir susitvarko pavalgęs. Taisyklingai plauna rankas, apsirengia ir nusirengia pagal oro sąlygas, rūpinasi savo daiktais. Laikosi saugaus elgesio taisyklių gatvėje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus. Žino, kur kreiptis pagalbos, ir mokosi saugoti save bei kitus. Klauso, aiškinasi, randa atsakymus apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai. Diskutuoja su draugu kas yra sveika, argumentuoja. Žaidžia vaidmeninius, režisūrinius žaidimus. Tyrinėja vaisius ir daržoves, sveria, uosto, pjausto, pavadina, gėrasi estetinius įspūdžiu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Klauso, aiškinasi, randa atsakymus apie sveiko maisto naudą sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai. ❖ Diskutuoja su draugais kas yra sveika. ❖ Žaidžia vaidmeninius, režisūrinius žaidimus. ❖ Tyrinėja vaisius ir daržoves, sveria, uosto, pjausto, pavadina, gėrasi estetinius įspūdžiu. ❖ Tyrinėja, matuoja, žymisi išgeriamo vandens kiekį. ❖ Motyvuojamas suaugusiojo pavyzdžio laikosi asmens higienos. ❖ Supranta, kodėl svarbu laikytis asmens higienos. ❖ Įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieško sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, maloniai akiai. ❖ Imasi iniciatyvos pastebint ne vietoje padėtus daiktus, numestą šiukšlę, mokosi šiukšles rūšiuoti. ❖ Mokosi suprasti saugaus bendravimo taisykles, kreipiasi pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą.

	<p>Tyrinėja, matuoja, žymisi išgeriamo vandens kiekį. Motyvuojamas suaugusiojo pavyzdžio laikosi asmens higienos. Supranta, kodėl svarbu laikytis asmens higienos. Įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas. Ieško sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, maloniai akiai.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. ❖ Mokosi saugaus elgesio grupėje, gatvėje, miške, prie vandens telkinių įgūdžių, sužino apie daiktus, kurie pavojingi jų sveikatai ir saugumui, laikosi susitartų saugaus elgesio.
Fizinis aktyvumas		
<p><i>Vertybinė nuostata</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminis gebėjimas</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas</p>	<p>Koordinuotai eina ir bėga. Žino pristatomąjį ir pakaitinį žingsnius. Rotuoja, šokuoja, šuoliuoja. Šoka į tolį, į aukštį, užsoka, nušoka. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda. Orientuojasi erdvėje. Stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai. Atpažįsta ženklus, rodančius kad kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai. Valdo pieštuką ir žirkles piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius išlaikant pusiausvyrą. Lavina fizinės ypatybes bėgimo taku. Kūrybingai žaidžia, kuria, improvizuoja. Reflektuoja judriąsias veiklas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Juda spontaniškai su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis. ❖ Išbando mokytojo demonstruojamus, pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus. ❖ Tobulina koordinaciją, orientaciją erdvėje, vikrumą, greitumą, jėgą žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais. ❖ Inicijuoja ir įsitraukia į inicijuojamus užsiėmimus, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. ❖ Nevaržomai judant, eksperimentuojant išbando savo kūno judėjimo galimybes. ❖ Saugiai keičia savo kūno pradines padėtis, veikiant ribotame plote pratina judėti saugant save ir kitą. ❖ Žaidžiant komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti, pralaimėti. ❖ Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją.
Savivoka ir savigarba		
<p><i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i></p>	<p>Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūną. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Mokytojo skatinami vaikai atsižvelgia į visos dienos režimą, dėlioja dienos ritmo paveikslėlius, skirtingų dienų

<p>Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tėvynę, tautybę.</p>	<p>Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus. Žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą. Domisi ir laikosi vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.</p>	<p>įvykius, keičiančius įprastą dienos eigą, dienos ritmą. ❖ Vakare reflektuoja kaip pavyko įgyvendinti susiplanuotą dienos ritmą, aptaria kaitos priežastis. ❖ Suaugusiojo padedami susikuria įvairius ritualus. ❖ Mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio, kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo. ❖ Atlieka atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip nuramina kūną, emocijas, mintis. ❖ Išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus.</p>
<p>Savireguliacija ir savikontrolė</p>		
<p><i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsijaudrinęs geba nusiraminti.</p>	<p>Žino ir geba taikyti įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Žaisdamas geba sutelkti dėmesį ir pastangas, išvermę, slopinti impulsyvius veiksmus, siekiant tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas. Nesunkiai laikosi ir supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.</p>	<p>❖ Mokosi elgesio taisyklių prie stalo. ❖ Siekia estetinio įspūdžio, geba padengti kasdienį ir šventinį stalą. ❖ Kuria įvairius siužetus režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu. ❖ Geba išklaudyti skaitomų tekstų ir pasakojimų, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti. ❖ Tyrinėja kiek reikia įdėti darbo, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo.</p>

Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“

Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“ apima šiuos turinio aspektus: kas aš?, savo emocijų ir elgesio valdymas, aš tarp kitų, žmonės ir bendruomenės, mūsų praeitis, dabartis, ateitis. Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiaisiais ir vaikais, socialinį ir kultūrinį supratingumą. Ugdymosi veiklos skatina plėtoti tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo ir mokėjimo mokytis gebėjimus.

Ugdymo turinys 0-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Savivoka ir savigarba		
<p>Vertybinių nuostatų Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.</p> <p>Esminis gebėjimas Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei.</p>	<p>Pradedą jausti savo kūną – apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judesius. Reaguoją į artimų žmonių rodomą dėmesį ir akių kontaktu, veido išraiška, balsu, gestais palaiko su jais ryšį. Teigiamai reaguoją į artimoje aplinkoje įprastus žaidimus, dainėles gimtąją ir kitomis kalbomis</p> <p>Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5-6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“.</p> <p>Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoją į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Savo kūno ribas jaučia suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, rengiami, kalbinami. ❖ Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro. ❖ Stebi save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, žaisdami šešėlių žaidimus. ❖ Supranta save kaip unikalų asmenį žaidžiant, pasakojant, piešiant save, savo stiprybes. ❖ Pajaučia savo augimą per didėjantį savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamiesi išaugtus drabužėlius ar batus, naudodami ūgio matuoklius, žiūrinėdami anksčiau darytas savo nuotraukas. ❖ Natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. <p>Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.</p>
Emocijų suvokimas ir raiška		
<p>Vertybinių nuostatų Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p>Esminis gebėjimas Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus</p>	<p>Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus.</p> <p>Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoją.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Savo poreikius mokosi parodyti veido mimika, garsais, gestais, pirmaisiais žodžiais, galvos linktelėjimu (sutikimas) ar papurtant galvą į šonus (nesutikimas). ❖ Kilusias emocijas išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza.

<p>išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ❖ Jautriai reaguoja, kai suaugusieji susitapatina su jų patiriamomis emocijomis. ❖ Mokosi emocijas atpažinti, jas įvardyti. ❖ Savo nuotaiką pažymi naudojant emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“. ❖ Atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso.
Savireguliacija ir kontrolė		
<p><i>Vertybė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsijaudrinęs geba nusiraminti.</p>	<p>Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodo, atskleidžia, išreiškia emocijas, kreipiasi pagalbos, pasiguodžia, leidžiasi apkabinamam, nuraminamam, nukreipia dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukia iš įtampą keliančios situacijos. ❖ Bendraudami su kitais mokosi tinkamai elgtis, pritaiko išmokus būdus, kuriuos patyrė, suprato, perėmė iš suaugusiojo, atsižvelgia į kito prašymus. ❖ Jaučia laiko tėkmę sąsajoje su savo veikla ir gyvenimo ritmu. Eksperimentuoja su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais. ❖ Paros trukmę ir laiko tėkmę per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius.
Santykiai su suaugusiaisiais ir vaikais		
<p><i>Vertybė nuostata</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su sugusiais ir bendraamžiais. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastose aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis,</p>	<p>Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. ❖ Stengiasi suprasti, ką jaučia kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. ❖ Tyrinėja aš – ne aš ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirenka savo drabužėlius ar žaislus, aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).

<p>aiškinasi, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</p> <p>Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<p>Pradedą suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojasi bendrai.</p>	
---	--	--

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Savivoka ir savigàrba		
<p><i>Vertybini nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.</p>	<p>Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą.</p> <p>Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais.</p> <p>Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą.</p> <p>Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, domisi ir dažniausiai laikosi vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas eksperimentuodami, kurdami modelius. ❖ Mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą, reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. ❖ Aiškina ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. ❖ Įžvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. ❖ Plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius darydami klaidas ir jas taisydami. ❖ Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, samprotauja, kaip atrodys užaugę, ko norėtų išmokti, kuo norėtų tapti ateityje. ❖ Atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu. ❖ Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias medijas.

		<ul style="list-style-type: none"> ❖ Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos ir pan., tyrinėja ir atranda, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius. ❖ Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. ❖ Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams, tyrinėja šalies žemėlapij, konstruoja mėgstamų vietų modelius, iš pasakojimų pažįsta iškilias asmenybes. ❖ Pilietinį tapatumą vaikai ugdomi šeimoje, grupėje, kieme laikydamiesi vertybių, pareigų ir teisių, kurias turi konkrečios valstybės pilietis. ❖ Dalyvauja prasmingose veiklose, kurios siejamos su aplinkos saugojimu, tvarkymu. ❖ Aiškinasi ir išreiškia supratimą, kad kai kurie žmonės patiria skurdą, jiems reikalinga pagalba, todėl įsitraukia į organizuojamas labdaros akcijas, prisideda prie kitų labdaros iniciatyvų.
Savireguliacija ir kontrolė		
<p><i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminės gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsijaudinęs geba nusiraminti.</p>	<p>Žino ir geba taikyti įvairius nusiramino, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Žaisdamas geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvėrę, slopinti impulsyvius veiksmus, siekiant tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas. Nesunkiai laikosi ir supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pradedama valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus būdus, padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkia pastangas tinkamam poelgiui. ❖ Mokytojo padedamas mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi įžvelgti gerąją pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti). ❖ Stebi, tiksliai tyrinėja, išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. ❖ Ugdomi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę žaidžiant savireguliaciją plėtojančius žaidimus, savarankiškai išbandant naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukiant į ištvėrę, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas

		<p>veiklas, laikosi su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės (savęs motyvavimas atlikti tai, ko daryti nesinori) būdus, ugdo si veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus. ❖ Kelia sau paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia. Susidūrus su kliūtimi keičia veikimo ar elgesio būdus, atkakliai stengiasi jas įveikti, kreipiasi pagalbos ir ją priima. ❖ Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus. ❖ Klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai. ❖ Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj.
Santykiai su suaugusiais ir vaikais		
<p><i>Vertybinių nuostatų nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</i> <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitiki mokytojus, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų</p>	<p>Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais bei vaikais.</p> <p>Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl.</p> <p>Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais.</p> <p>Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei kitų nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradeda tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus.</p> <p>Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisyklės, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. ❖ Išbando pačių bendraujant atrastus, ar iš kitur sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. ❖ Piešiant, matuojantis, lyginant panašumus ir skirtumus, kalbant, žaidžiant, kartu veikiant tyrinėja, kuo panašus/si į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų, suaugusiųjų. ❖ Komunikuoja su mokytoju, seka jo elgesio modelį, mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką.

<p>skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<p>Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Žaisdamas, atlikdamas grupines veiklas mokosi išklaustyti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. ❖ Mokytojo padedamas mokosi įžvelgti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieškoti išeičių, kurios būtų priimtinos kiekvienam. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. ❖ Kartu su visais priima bendrus sprendimus, diskutuoja, drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką, jaučiasi aktyviais grupės dalyviais ❖ Kartu su kitais veikiant ir siekiant bendro tikslo, lyderiauja paeiliui, apsversto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų. ❖ Tyrinėjant, aiškinantis, patiriant gyvenimą <i>čia ir dabar</i> plėtoja supratimą apie laiko tėkmės pokyčius per tam tikrą laiką. ❖ Atpažįsta tautosakos paveldą žmonių sukurtą praeityje, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. ❖ Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį. ❖ Atranda ir tyrinėja dominančias istorines vietas esančias aplinkui.
--	--	---

Ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“

Ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“ apima žodinės ir nežodinės kalbos supratimą, kalbinę raišką, kalbų įvairovės suvokimą ir kalbinės tapatybės formavimąsi. Ugdymo srities „Aš kalbų pasaulyje“ paskirtis yra plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą. Ugdymo(si) veiklos skatina ugdytis tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, emocijų suvokimo ir raiškos, žaidimo gebėjimus.

Ugdymo turinys 0-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kalbų supratimas		

<p><i>Vertybė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą. <i>Esmis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>	<p>Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3-4 žodžių sakinius, klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“, du vienas paskui kitą sekančius prašymus; greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolių paveikslėlių, ženklų prasmę. Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklausti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą. ❖ Vaikai ugdo foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami inicijuojamus garsų žaidimus suaugusiojo. ❖ Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienos tvarka susijusius paaiškinimus. ❖ Pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, simboline forma išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose.
Kalbinė raiška		
<p><i>Vertybė nuostata</i> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esmis gebėjimas</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo</p>	<p>2-3 žodžių vientisiniais sakiniiais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, atsako į paprastus klausimus, vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. ❖ Jausmų, emocijų, norų, minčių raišką skatina dėmesys jų kalbai, kantrus išklausymas, lėtas kalbėjimo tempas, reagavimas į

<p>patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį, pasakoja ir kuria paprastas istorijas.</p>	<p>kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus.</p>	<p>vaikų intencijas, reiškiamas žodine ir nežodine išraiška.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Suaugusiojo padedami, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles. ❖ Poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas. ❖ Domisi skirtinga kalbine raiška.
<p>Skaitmeninis sumanumas</p>		
<p><i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p><i>Esminės gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programą.</p>	<p>Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudo-damas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas.</p> <p>Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas.</p> <p>Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis. ❖ Domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, ekrane, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją. Vaizdinės informacijos suvokimą papildė kiti jutiminiai pojūčiai, ypač – lytėjimas.
<p>Meninė raiška</p>		
<p><i>Vertybinių nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p> <p><i>Esminės gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau</p>	<p>Žaisdamas tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais.</p> <p>Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Žodinės kalbos suvokimą ugdo dalyvaudami inicijuojamuose vaidmenų žaidimuose, žaidimuose su žaislais ir įvairiomis priemonėmis bei kitose žaismės situacijose. ❖ Plėtoja rašytinės raiškos gebėjimus mėgdžiodami

<p>Įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis.</p>	<p>Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmis, sava kalba. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas dainėles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus. Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves.</p>	<p>suaugusiuosius ir eksperimentuodami. ❖ Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse.</p>
<p>Aplinkos pažinimas</p>		
<p>Vertybinė nuostata Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Esminis gebėjimas Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.</p>	<p>Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus.</p>	<p>❖ Mokosi išklaudyti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge ar poliloge, mokytojui sukuriant klausymosi aplinkų įvairovę. ❖ Kasdienėse veiklose mokytojo skatinami mokosi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius. ❖ Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus.</p>

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Kalbų supratimas</p>		
<p>Vertybinė nuostata Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs</p>	<p>Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus,</p>	<p>❖ Aktyviai įsitraukia į bendravimo veiklas, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdomi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį,</p>

<p>išklausyti ir suprasti kitą. Esminis gebėjimas Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>	<p>dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, supranta jam skaitomų sudėtingesnių teks-tų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.</p>	<p>kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. ❖ Žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. ❖ Kalbos supratimą gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomą kontekstu. ❖ Kūrybiškai naudojasi gestais reikšdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami. ❖ Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu.</p>
---	---	--

Kalbinė raiška		
<p>Vertybinė nuostata Nusiteikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. Esminis gebėjimas Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.</p>	<p>Išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius. Klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas. Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje.</p>	<p>❖ Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. ❖ Dalyvauja mokytojo inicijuojamose veiklose, padedančiose pažinti pasaulį, mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raišką papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais.</p>

	<p>Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Įsitraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti. ❖ Supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides. ❖ Ugdomi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas.
Skaitmeninis sumanumas		
<p><i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p><i>Esminių gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programą.</p>	<p>Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, skirtingus turinio tipus. Sukurtu turiniu dalinasi su kitais.</p> <p>Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką.</p> <p>Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Sužadintas smalsumas įtraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, kurių metu gyvai arba nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis. ❖ Kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami. ❖ Rašytinės raiškos gebėjimus ugdomi atrasdami raides skaitmeniniuose įrenginiuose, siedami jas su ranka užrašytomis bei spausdintomis raidėmis, rašydami spausdintines raides ar skaitmenis ranka ir kompiuteriu.
Meninė raiška		
<p><i>Vertybinių nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p> <p><i>Esminių gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius,</p>	<p>Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuo-sekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Režisūriniai, siužetiniai vaidmenų, žodiniai, kolektyviniai ir kiti žaidimai kuria vaikui naujas patirtis ir kalbines situacijas, kuriose iki šiol jis nėra dalyvavęs, suteikia galimybę plėsti žodyną, peržengiantį artimiausios aplinkos temas. ❖ Plėtojami kasdienio gyvenimo arba netikėti fantazijos pasaulio siužetai, padeda ugdytis žodinės kalbos supratimą.

<p>vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.</p>	<p>pasirenka dailės priemones ir technikas. Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius.</p>	<p>❖ Kalbinės raiškos būdus tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais, kurdami naujadarus, žaisdami kalba ir kurdami savo kalbas.</p>
<p>Aplinkos pažinimas</p>		
<p><i>Vertybinių nuostatų</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminių gebėjimų</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydama žaidimuose ir kitose veiklose.</p>	<p>Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas. Įžvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti.</p>	<p>❖ Įsitraukia į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydami skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. ❖ Įsitraukia į veiklas, žaidimus, kurių metu piešiniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams.</p>

Ugdymo(si) sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“

Ugdymo(si) sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ apima šiuos turinio aspektus: mane supantys daiktai, gyvybė, skaičiavimas ir modeliavimas, matematiniai erdvės tyrinėjimai, skaitmeninių technologijų pasaulis. Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą,

problemų sprendimą, mokėjimą mokytis. Ugdymo(si) veiklos skatina žaidimo, kūrybiškumo, emocijų suvokimo ir raiškos gebėjimus.

Ugdymo turinys 0-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymosi gairės (iš vaiko perspektyvos)
Daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimas		
<p>Vertybinė nuostata</p> <p>Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p>Esminiai gebėjimai</p> <p>Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydama žaidimuose ir kitose veiklose.</p>	<p>Veido išraiška, mimika, gestais, garsais reaguoja į artimiausioje aplinkoje esančius žmones ir daiktus. Atkreipia dėmesį į artimiausioje aplinkoje esančius gyvosios gamtos objektus.</p> <p>Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi namų ir grupės aplinkoje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos žmones, jų veiksmus, aplinkoje esančius daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių buitinių (šukos, šaukštas) ir kultūrinių (būgnai, knyga) daiktų paskirtį ir jais naudojasi. Pažįsta ir pavadina („savo kalba“, garsažodžiu ar tiksliu pavadinimu) kai kuriuos gyvūnus, augalus, jų atvaizdus ir gamtos reiškinius (lietus, vėjas).</p> <p>Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę. Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pirmaisiais gyvenimo metais vaikai grupėje esančius įvairius daiktus tyrinėja juos griebdami, liesdami, mesdami, kišdami į burną, kramtydami, domisi judančiais, garsus skleidžiančiais, ryškių spalvų daiktais. ❖ Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios). ❖ Dienotvarkėje klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti.

	Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius.	
Matematinis mąstymas		
<p>Vertybinė nuostata Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.</p> <p>Esminiai gebėjimai Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.</p>	<p>Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma.</p> <p>Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartindamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį).</p> <p>Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan. Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Vaikai stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pavyzdžiui, eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, stalo žaidimai). Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). ❖ Padedami mokytojo, atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. ❖ Vaikai atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. Kalbinami vaikai išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų.
Skaitmeninis sumanumas		
<p>Vertybinė nuostata Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p>Esminiai gebėjimai Gebą pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti</p>	<p>Stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, siekia jų rankomis, klausosi jų skleidžiamų garsų (pvz., kūdikių karuselė).</p> <p>Susidomi grupėje esančiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, spaudo, liečia, purto ir kt. siekdamas efekto.</p> <p>Žaisdamas pradeda paeiliui atlikti dviejų vaikui</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Žaidžia su įgarsinimo lentele, mokosi įrašyti savo balsą, atpažinti paveikslėlius. ❖ Žaidžia, tyrinėja aplinką, domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.).

<p>kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.</p>	<p>suprantamų veiksmų sekas (pvz., trepsėti ir ploti). Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Pradedą laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.</p>	
<p>Kalbų supratimas</p>		
<p><i>Vertybė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmes, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>	<p>Reaguoja į žodinį ir nežodinį bendravimą, dalyvauja abipusėje sąveikoje: palaiko akių kontaktą, akimis ieško garsų šaltinio, trumpam sutelkia dėmesį, šypsosi, keičiasi veido išraiškomis ir garsais, emocijomis reaguoja į skirtingas intonacijas. Atpažįsta ir reaguoja į aplinkoje pasikartojančius garsus, ritmus, judesius, vaizdus. Emocingai reaguoja į pažįstamus žmonių, gyvūnų ar daiktų paveikslėlius. Klausosi ir mimika, gestais, kalba reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą, supranta ir reaguoja į artimiausios aplinkos daiktų pavadinimus, paprašytas atlieka jam žinomą veiksmą;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Žaisdami, eksperimentuodami, tyrinėdami, girdėdami mokytojo kalbą, vaikai pradeda naudoti tiksliai sąvokas ir pamažu plečia žodyną. ❖ Kalbinami išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų.

	<p>supranta 2-3 žodžių vientisinius sakinius ir klausimus; po kelių pakartojimų įsidėmi paprastus naujus žodžius.</p> <p>Supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmy ir ypatybių pavadinimus, 3-4 žodžių sakinius, klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“, du vienas paskui kitą sekančius prašymus; greitai mokosi naujų žodžių.</p> <p>Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais.</p>	
Tyrinėjimas		
<p><i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<p>Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui: siekia, ropoja, eina link sudominusių daiktų ar reiškinių. Deda į burną, uodžia, stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti žaislus ir kitus daiktus; guguoja ir tyrinėja savo balsą; eksperimentuoja judesiu.</p> <p>Išbando naujus tyrinėjimo būdus; tyrinėdamas pasitelkia visus pojūčius: stebi, liečia, uosto, ragauja, klausosi; tyrinėja savo kūną ir jo galimybes, skirtingas medžiagų faktūras, išbando žaislus ir daiktus.</p> <p>Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais</p>	<p>❖ Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas.</p> <p>❖ Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti.</p>

	<p>daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus.</p>	
Problemų sprendimas		
<p>Vertybinė nuostata Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminiai gebėjimai Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsversto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<p>Balsu, mimika, gestais parodo, jei kažkas vyksta ne taip, kaip vaikui buvo įprasta. Pakartoja nepasisekusį veiksma, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Ieško suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos. Susidūręs su nauja, neįprasta situacija padedamas suaugusiojo sutelkia dėmesį į problemą. Nebijo bandyti, pasirenka iš kelių suaugusiojo pasiūlytų sprendimo būdų. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi suaugusieji ar kiti vaikai ir išbando jų taikomus būdus. Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pradeda nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). ❖ Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. ❖ Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui paimti kamuolį ir paduoti draugui).
Mokėjimas mokytis		
<p>Vertybinė nuostata Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. Esminiai gebėjimai</p>	<p>Parodo susidomėjimą aplinka, nukreipdamas žvilgsnį, suklysdamas, lytėdamas. Veikia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. ❖ Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko

<p>Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.</p>	<p>reaguodamas į aplinkinių reakcijas.</p> <p>leško naujų įspūdžių, aktyviai domisi aplinkos objektais. Siekia išgauti norimą rezultatą. Džiaugiasi veiklos, į kurią yra įsitraukęs, procesu.</p> <p>Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta.</p>	<p>aplinkose, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties ir buvimo vietos arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.</p>
---	---	--

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymosi gairės (iš vaiko perspektyvos)
Daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimas		
<p><i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.</p>	<p>Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas. Įžvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Apžiūrinėja iš visų pusių, viršaus, apačios, liedsdami, uosdami, atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kampuotas, pailgas), kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. ❖ Stebint aplinkos daiktus suteikia jiems prasmę, prisitaiko prie aplinkos, ugdomi savarankiškumą, supranta, kad kažką reikia apeiti, kažką galima pakelti ir pernešti, kažko geriau neliesti, pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje. ❖ Remdamiesi patirtimi, vartydami paveikslėlių ir interaktyvias knygas, žiūrėdami vaizdo medžiagą, žaisdami žaislais, apžiūrėdami išvykų metu, vaikai

		<p>susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoja (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos).</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. ❖ Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę.
Matematinis mąstymas		
<p>Vertybė nuostata Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. Esminiai gebėjimai Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, seką, vietą ir judėjimo kryptį.</p>	<p>Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais sprendamas problemas. Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti. Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. ❖ Veikdami su daiktais, vaikai mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdomi kantrybę, savikontrolę. ❖ Gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje (pavyzdžiui, planas). ❖ Vaikai pastebi daiktų seką eidami į mokyklą, kur nors važiuodami: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan. ❖ Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. ❖ Įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. ❖ Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, vaikai pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti.

Skaitmeninis sumanumas

Vertybinė nuostata

Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.

Esminiai gebėjimai

Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.

Igyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, skirtingus turinio tipus. Sukurtu turiniu dalinasi su kitais. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.

❖ Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus panaudojant įvairias priemones: knygoje, informaciniuose tekstuose, stebi tikslingai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga.

❖ Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus).

❖ Žaisdami, tyrinėdami aplinką, vaikai naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando.

❖ Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus.

❖ Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisykles vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju.

❖ Žaisdami, konstruodami, bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai

		komandas atlieka žmogus ir robotas.
Kalbų supratimas		
<p><i>Vertybė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>	<p>Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. ❖ Dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai (teikia pavėsj, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti. ❖ Mokosi apie artimiausią aplinką kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausoje, kai atsakymų skaičius neviršija 12-os. ❖ Įsitraukia į diskusijas su mokytoju ir kitais vaikais, kaip gali būti fiksuojami, koduojami duomenys, dalinasi idėjomis, kaip būtų galima juos grafiškai pavaizduoti. ❖ Diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną.
Tyrinėjimas		
<p><i>Vertybė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausimą,</p>	<p>Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja augimo procesus. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. ❖ Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygu). ❖ Drauge su mokytoju aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo,

<p>nėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<p>reikiamas tyrinėjimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.</p>	<p>kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Žaisdami atranda fizikinius reiškinius, tyrinėja tamprumo reiškinius. ❖ Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai. ❖ Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus.
--	--	---

Problemų sprendimas

<p><i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<p>Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Mokytojo padedami, ieško daiktų panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. ❖ Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus. ❖ Diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai. ❖ Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį spręsdami problemas. ❖ Įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima
---	---	---

		palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį.
Mokėjimą mokytis		
<p>Vertybinių nuostatų Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. Esminiai gebėjimai Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.</p>	<p>Įsitraukia į naują, iššūkių reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmokti. Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultatais, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmokti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Matydami, kaip suaugusieji ir kiti vaikai naudoja įvairius įrankius, ir stebėdami, kaip tie įrankiai veikia, patys juos išbando. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdo nuostatą tausoti daiktus. ❖ Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus. ❖ Per įvairias praktines veiklas susipažįsta su nurodymo, komandos sąvoka.

Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“

Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“ apima šiuos turinio aspektus: žaidimo raiška, muzikos raiška, šokio raiška, dailės raiška, teatro raiška. ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti estetinį suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybiškumą, tyrinėjimą, emocijų suvokimą ir raišką. Ugdymo(si) veiklos taip pat skatina aplinkos pažinimą, kalbų supratimą, kalbinę raišką, problemų sprendimą, santykius su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, mokėjimą mokytis.

Ugdymo turinys 0-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Estetinis suvokimas		
<p>Vertybinių nuostatų Domisi, gėrįsi, grožįsi gamtine ir kultūrine aplinka. Esminis gebėjimas Susipažįsta su įvairiais gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškiniais, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir remdamasis savo</p>	<p>Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. ❖ Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo

<p>supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p>	<p>ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.</p>	<p>vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi).</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi įstaigoje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan.
<p>Meninė raiška</p>		
<p>Vertybinių nuostata Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Esminės gebėjimas Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis.</p>	<p>Žaisdamas tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais.</p> <p>Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“.</p> <p>Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmais, sava kalba.</p> <p>Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais.</p> <p>Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus.</p> <p>Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Intuityviai domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiauškéjimo sąsajas. ❖ Mokosi vis tiksliau suvokti, imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius, įgydami muzikos kalbos pradmenis. ❖ Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. ❖ Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą.
<p>Gebėjimas žaisti</p>		
<p>Vertybinių nuostata Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p>	<p>Žaidžiant pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais.</p> <p>Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Išmoksta pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. ❖ Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytojui su

<p><i>Esminis gebėjimas</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p>	<p>vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.</p>	<p>juo inicijuojant paprastą žaidimą, palaiapsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų ir pamažu perleidžiant žaidimo iniciatyvą patiems vaikams.</p> <p>❖ Erdvinė raiška lavėja jiems spontaniškai žaidžiant su erdvinei vizualinei raiškai skirtomis priemonėmis ir medžiagomis</p>
Kūrybiškumas		
<p><i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	<p>Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus.</p> <p>Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.</p> <p>Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo.</p>	<p>❖ Juda natūraliai, džiaugsmingai, jų judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. Judesio kalba jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį.</p>
Tyrinėjimas		
<p><i>Vertybinių nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<p>Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta.</p> <p>Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus.</p> <p>Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklą; džiaugiasi</p>	<p>❖ Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes.</p> <p>❖ Į valdę savo kūno judesius, vaikai vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką.</p> <p>❖ Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, tepioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius.</p>

	tyrinėjimo atradimu, rezultatai rodo kitiems.	
Emocijų suvokimas ir raiška		
<p>Vertybinių nuostatų Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Esminių gebėjimų Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>	<p>Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dėl džiaugsmingos aplinkinių reakcijos vaikai labiausiai pasisekusius judesius ir garsus vis tikslingiau kartoja, ima jais žaisti, manipuliuoti, siekdami socialinio atsako.

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Estetinis suvokimas		
<p>Vertybinių nuostatų Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. Esminių gebėjimų Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p>	<p>Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą pasakydamas vieną kitą argumentą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. ❖ Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi įstaigoje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan. ❖ Grafinė ir spalvinė raiška tampa įvairesnė, meninių sąvokų žodynas platesnis, kai mokytojo paskatinti jie stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais.

		<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius įstaigoje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt.
Meninė raiška		
<p><i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.</p>	<p>Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis.</p> <p>Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas.</p> <p>Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus.</p> <p>Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pa-vaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Mokytojo skatinami plėtoja ir savos kūrybos spontanišką (vadinamą „arioso“) dainavimą. ❖ Judesiu rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija. ❖ Muzikuodami kūno perkusija ir instrumentais, lavina motoriką ir raumenų kontrolę, kai reikia sugriebti, kratyti, mušti, trinti ir t.t. ❖ Tikslingas grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimas – piešimas. ❖ Piešdamas ir kurdamas su įvairiomis priemonėmis ir piešimo įrankiais, plėtoja savo grafinę ir spalvinę raišką. ❖ Spalvinė, grafinė ir erdvinė vizualinė raiška ikimokykliniame ugdyme yra integrali.
Gebėjimas žaisti		
<p><i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus, moka</p>	<p>Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Įgudę žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, vaikai pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Prisiimdami apibendrintus vaidmenis, vaikai kuria jiems pažįstamas kasdienes socialines situacijas, siekdami tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas.

<p>laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p>	<p>Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus. Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Žaidžiant laikosi susikurtų žaidimo taisyklių.</p>	<p>❖ Žaidimai tampa tęstiniais, vaikai prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus.</p>
<p>Kūrybiškumas</p>		
<p><i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	<p>Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato. Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.</p>	<p>❖ Patinka kurti savo žaidimus ir juos žaisti su grupės draugais ir mokytojais. Savarankiškai žaisdami ir kurdami vis naujus žaidimus, vaikai sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes. ❖ Šokdami vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. ❖ Patiria džiaugsmą kurdami įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų. ❖ Drauge su suaugusiaisiais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose (tradicinėse šventėse, pasakų vaidinimuose su lėlėmis ir pan.).</p>
<p>Tyrinėjimas</p>		
<p><i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p>	<p>Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja augimo procesus.</p>	<p>❖ Judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, padedami mokytojų, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus</p>

<p><i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<p>Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdama į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui.</p> <p>Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.</p>	<p>ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Kartu su bendraamžiais ir suaugusiaisiais tyrinėja temas, kylančias iš jų patirčių, vaizduotės, įkvėptas skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių.
<p>Emocijų suvokimas ir raiška</p>		
<p><i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>	<p>Atpažįsta ir apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis.</p> <p>Atpažįsta ir gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti.</p> <p>Pradedama kalbėtis apie jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Atskiri judesiai, o vėliau ir jų deriniai padeda išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, todėl pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną. Naudoja laisvus tekamuosius judesius, kurie padeda kontroliuoti kūno energiją ir įtampą. ❖ Atliekant simbolinius vaidmenis, naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems. ❖ Dalinasi ir reflektuoja patirtas patirtis su šalia esančiais.

V. SKYRIUS

VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA IR TĖSTINUMAS

Vaiko ugdymo(si) pažangos vertinimas – tai nuolatinis informacijos rinkimas bei kaupimas apie ugdomų vaiko galių pasiekimus visose veiklos srityse, duomenų analizavimas bei maksimalių vaiko galimybių numatymas. Tai šiuolaikinio kokybiško ugdymo esmė, padedanti plačiau išvelgti ugdymo perspektyvas, pasirenkant patraukliausius individualius tikslus, uždavinius, turinį bei technologijas ne tik vaikams, atitinkantiems bendruosius raidos dėsningumus, bet ir visiems, kuriems reikalingas individualizuotas ugdymas.

Vaiko ugdymosi pažanga – tai vaikų ugdymosi pasiekimų ūgtelėjimas per tam tikrą laikotarpį.

Vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimu siekiama:

- pažinti kiekvieną vaiką, atpažinti jo pasiekimus įvairiose ugdymo(si) srityse, stebėti, ko ir kaip vaikas mokosi, ko išmoko;
- padėti vaikui sėkmingai augti, tobulėti, pastebėti konkrečius jo ypatumus ir nustatyti papildomų švietimo pagalbos paslaugų poreikį, kurių negali suteikti tėvai (globėjai);
- teikti informaciją apie vaiko daromą pažangą ir pasiekimus tėvams (globėjams), kitiems specialistams, įstaigos administracijai;
- tikslingai planuoti ugdymą, panaudojant informaciją apie vaiko pasiekimus;
- reflektuojant nustatyti, ar vaikų ugdymo organizavimas yra veiksmingas, priimti pagrįstus sprendimus ugdymui tobulinti.

Vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Pasiekimai vertinami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašo 18 pasiekimų sričių arba pagal pritaikytą individualią programą, atsižvelgiant į nustatytus vaiko skirtingus ugdymosi poreikius. Vertinami vaiko pasiekimai ir jo daroma pažanga, lyginant ankstesnius vaiko pasiekimus su dabartiniais. Vertinama ne tik vaiko įgyta patirtis, jo žinios, vertinami ir jo gebėjimai bei išsiugdytos vertybinės nuostatos.

Ugdymo pasiekimų vertinimo metodika

Vaiko ugdymosi pažangos stebėjimas, dokumentavimas ir analizė vykdomi siekiant užtikrinti aukštą ugdymo kokybę ir atliepti individualius ugdymosi poreikius. Vertinimas grindžiamas:

individualizavimo principu – kiekvieno vaiko pasiekimai vertinami atskirai;

nuoseklumo principu – stebima ilgalaikė pažanga įvairiose vaiko raidos srityse;

bendradarbiavimo principu – vertinimo procese dalyvauja mokytojai, vaikai, tėvai (globėjai), atsižvelgiama į vaiko nuomonę, stebėjimus bei patirtį.

Ugdymo(si) pasiekimų vertinimas vyksta šiais etapais:

Vaikų ugdymosi pasiekimai vertinami taikant šiuos metodus – stebėjimą, pokalbius, diskusijas, apklausas (vaikų, tėvų, pedagogų, specialistų), vaikų darbų analizę, vaikų įsivertinimas. Vertinimą vykdo pedagogės, meninio ugdymo (dailės, muzikos) mokytojos, logopedė, neformaliojo švietimo (kūno kultūros) mokytoja.

Pradinis vertinimas atliekamas, kai vaikas pradeda lankyti lopšelių-darželių, stebima vaiko pradinė adaptacija, pedagogai, stebėdami vaiką, išsiaiškina vaiko poreikius, interesus, esamą gebėjimų lygį, skirtingus ugdymosi poreikius (SUP).

Stebimasis vertinimas – mokytojas vaiko pasiekimus vertina ir fiksuoja, kai tik pastebi naujai atsiradusį ar patobulėjusį vaiko gebėjimą, pažangą.

Medžiaga apie vaiko pažangą kaupiama „Vaiko aplanke“ (vaikų darbų pavyzdžiai, nuotraukos, vaiko žodiniai specialistų komentarai, pasiekimų diagrama), kuris laikomas grupėje, informacija jame yra konfidenciali. Pasiekimai, pažanga ir ugdymosi poreikiai fiksuojami elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“, aprašant refleksiją trumpalaikiuose planuose. Analizuojami vaiko kūrybinių darbų, projektų ir kitos veiklos rezultatai taip pat ir panaudojant pasiekimų žingsnių diagramą, nes joje atsispindi vaikų individualūs pasiekimai. Šie duomenys panaudojami kryptingai planuojant ir organizuojant vaikų ugdymą. Surinkti duomenys apie vaikų ugdymosi pasiekimus ir pažangą aptariami su tėvais individualiai, mokytojų metodiniuose posėdžiuose, vaiko gerovės komisijos posėdžiuose. Mokytojų posėdžiuose pedagogai pateikia bendrą informaciją apie grupės vaikų pasiekimus, siejant juos su grupės ugdymo tikslais ir uždaviniais bei numatant ateities perspektyvą ir pasiekimų žingsnius.

Pasiekimų žingsnis – tai vaiko pažangą rodantys žinių ir supratimo, gebėjimų ir nuostatų pokyčiai per vienerius metus, atitinkantys vaiko raidos dėsningumus kokybiško ugdymo(si) sąlygomis.

Pasiekimų įvertinimas:

- Atliekamas I ir II pusmečio vertinimas du kartus per metus: spalio ir gegužės mėnesiais. Apibendrinami vaiko pasiekimai ir pažanga remiantis Ikimokyklinio ugdymo vaikų pasiekimų aprašu, nes jame pateikti svarbiausi ikimokyklinio amžiaus vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos bei jų kaitos žingsniai ir naudojami kaip kriterijai stebint vaikų ugdymąsi ir vertinant jų pasiekimus bei pažangą. Duomenys suvedami el. dienyne „Mūsų darželis“ (skiltyje „Pasiekimų žingsneliai“).

- Vaikų pasiekimų įvertinimas pateikiamos aprašomuoju būdu trumpais komentarais, nusakančiais, kokios yra vaiko stiprybės, kas jau pasiekta, ką reikia tobulinti, kokį pasiekimų žingsnį pasiekęs. Vaikui pereinant iš ikimokyklinio ugdymo į priešmokyklinio ugdymo grupę informacija apie vaiko pasiekimus perduodama priešmokyklinio ugdymo grupės mokytojui.

Vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos ir konfidencialumo reikalavimų.

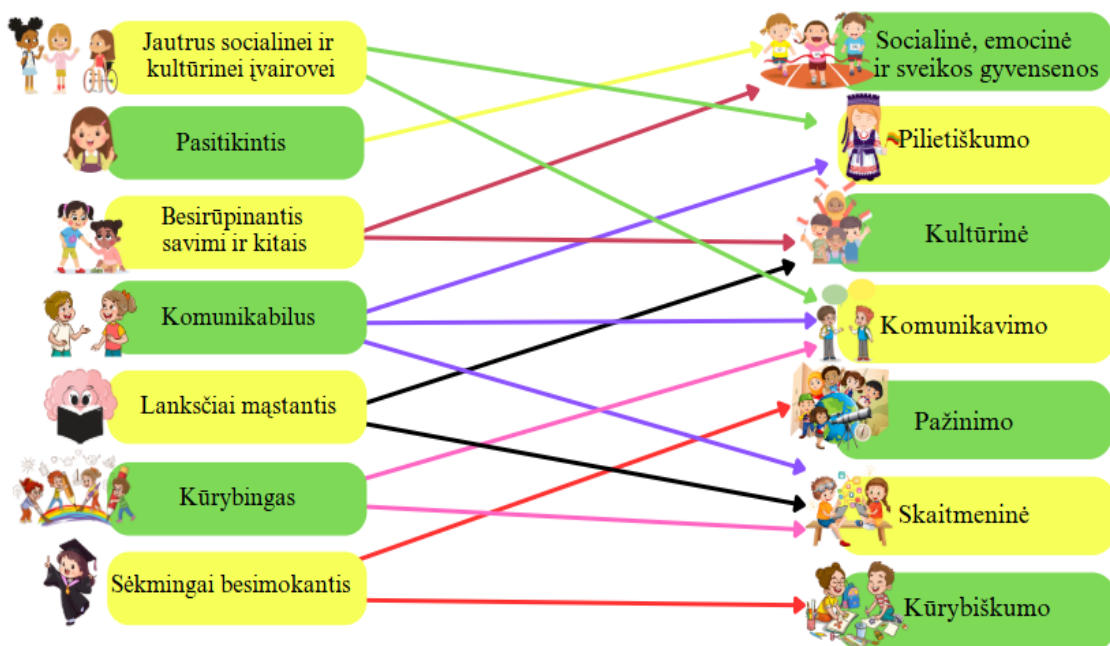
Tolesnis planavimas, ugdymosi tęstinumas:

- Sukaupta informacija naudojama tikslingam veiklos planavimui, bendradarbiavimui su tėvais (globėjais), sklandžiam perėjimui ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą.

- Vaikų ugdymo(si) dermę bei tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo Programos ir Priešmokyklinio ugdymo programos svarbiausių ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymo(si) perspektyvos, išskirtinis dėmesys sveikos gyvensenos ugdymui, žaidimo pedagogikai, STEAM ir patirtiniam vaikų ugdymui(si).

Ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamos pasiekimų sritys ir priešmokyklinio ugdymo(si) kompetencijos yra suderintos. Užtikrinamas nuoseklus pasiekimų sričių ir turinio augimas, siekiant, kad vaikas būtų pasiruošęs sėkmingai mokytis mokykloje. Žemiau pateiktame paveiksle pateikiama vaiko galių ir kompetencijų tarpusavio dermė.

Vaiko galių ir kompetencijų dermė

Pav. 7 Ikimokyklinio ugdymo(si) pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) kompetencijų dermė